

Ob sklepu članka smo prejeli poročilo, da je ministrstvo prosvete odredilo: da se pri uvrščanju zaračunava samo osnovna in položajna plača brez stanarine; za stanarino je odloženo, da isto učitelji sami regulirajo pri svojih finančnih upravah, oziraje se pri tem na čl. 37. in 39. činov. zakona.

S tem se je pričela že pokazovati potreba in upravičenost naših zahtev po nujnih izvršilnih uredbah, ki jih navajamo pod točko II. spomenice Poverjeništvu UJU — Ljubljana, katere smo zgoraj citirali.

Vsekakor paznja glede uvrstitve še ni končana in bo zahtevala še žrtev in dela. —k.

Iz Čehoslovaške republike.

—čh »Narodna škola slovenska«, organ Zveze slovaškega učiteljstva v Bratislavi prinaša v dec. številki obširen članek posvečen petdesetletnici E. Gangla. Med članki prinaša tudi njegove aforizme, ki smo jih mi prinesli v njegovi številki.

—čh O potovanju slovaškega učiteljstva po Jugoslaviji prinaša nar. poslanik - učitelj Viršek M. obširen članek »Potovanje S. O. U. po Jugoslaviji« in Bl. Pelikanova (Pištany) članek »Z jugoslovanskih popotnih zapiskov« v decemberski številki »Narodne škole slovenske«.

Splošne vesti.

— Nekdaj in sedaj. (Dopis podeželskega učiteljstva.) Marsikomu je še dobro v spominu, s kakšnim pompom so se proslavljali godovi in rojstni dnevi habsburških degenerirancev. Cerkve so bile okrasene, orgle so n-beško lepo pele, rimski duhovnik je ponosno stopal pred oltarjem z darovanjem sv. maše našim tlačiteljem, raz javnih in privatnih poslopij so na prvem mestu vihrale črnožolte zastave. — To so bili znaki naše narodne in politične nezadovoljnosti, katere se je v srcu marsikdo sramoval, da mora na ta način proslavljati svoje suženjstvo. In danes, ko živimo v svoji lastni in svobodni državi, se človek nehoti spominjati nazaj s sramom v srcu, da nismo dovzetni za pojmovanje svoje nacionalne svobode. Naši državni prazniki so priča, kako malo jih uvažujemo. Po katoliških cerkvah vse mrtvo, duhovnik se nekam prisiljeno suče okrog oltarja, organistu ne poje več tako maestetično orgle, prepevanje Bože pravde v slovenskem narečju nam kaže javno srd proti ujedinjenju, Srbom in narodni dinastiji. Po javnih, posebno pa po šolskih poslopijih se vijejo slovenske zastave, oznanjajoč avtonomijo onih ljudi, ki imajo glavno in odločilno besedo v krajnih šolskih svetih. Dočim so v Avstriji vihrale lepe zastave dinastije, visijo sedaj zastave podobne raztrganim in razdrapanim beračevim hlačam v vseh mogočih barvah le v onih ne, ki bi bile v ponos in v čast nas samih in naše države; napovedujejo pa boj proti državi za avtonomijo in nje hegemonijo od strani rimskih hlapcev, ki komaj čakajo, da se vrnejo časi suženjstva nad slovensko ozemlje. — V času Avstrije je morala vibrati poleg slovenske zastave tudi državna, a danes ni to potrebno. Vidi se, da tudi gospodje na odločilnih mestih niso še pozabili onih, zlatih časov, sicer bi gotovo ukrenili, da mora vsaka šola posedovati državno zastavo, kakor je bila to navada v stari Avstriji, kakor to goji z vsem fanatizmom Italija in to zahtevajo v znak spoštovanja do lastne države merodajni činitelji v vseh

državah. Apeliramo na višji šolski svet, da brez odloga odredi in zaukaže kr. šol. svetom nabavo državnih zastav za šolska poslopija, ki se imajo razobešati ob državnih praznikih. Šole pa naj izročijo svoje avtonomistične cunje mežnarjem, s katerimi naj čakajo slovenskega prihoda avtonomije iz večnega mesta Rima.

— CE HOČETE POMAGATI CENTRALI UJU, tedaj naročite »UČITELJSKI KOLEDAR«, ker je bil isti izdan tudi za to, da si naše Uduženje odpomore gmočno s čistim dobičkom od razprodanih koledarjev. Vsak član UJU naj kupi en izvod. Pridobite naročnikov tudi izven učiteljskih krogov. Če še niste prijaviili naročnine pri okrajnem društvu, naročite koledar takoj po dopisnici direktno pri Pov. UJU v Ljubljani in napišite, kateremu društvu pripadate.

— Zveza duševnih delavcev v Sloveniji poziva vse organizacije duševnih delavcev, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora dne 30. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v balkonski dvorani vsenčilšču v Ljubljani. Njen smoter je moralna in materialna zaščita duševnih delavcev, h kateri se prištevajo vsi oni, ki v svojem življenjskem poklicu delujejo pretežno na podlagi svojih intelektualnih sposobnosti. Že prijavljene organizacije dode posebno obvestilo s pravili, one organizacije pa, ki se mislijo še pridružiti, naj se zgledajo v pisarni Slovenske Matice, da dobe tam pravilna navodila. Dnevni red ustanovnega občnega zbora obsega poročilo pripravljalnega odbora, sprejem pravil, volitev definitivnega odbora (predsednika, 10 odbornikov in 3 nadzornike) in slučajnosti.

† Moric Emerik, nadučitelj v Sv. Petru pod Sv. Gorami. Umrli je v starosti 65 let v ljubljanski bolnici tov. E. Moric, dolgoletni predsednik kozjanskega učiteljskega društva in odlični narodno-gospodarski delavec. Pokojnik je oče okr. kom. pri pokr. upravi v Ljubljani g. Adolfa Morica in tast okr. šol. nadzornika tov. Maksa Hočevarja. Služboval je v Hrastniku, na Bizelskem in v St. Petru. V St. Petru je ustanovil posojilnico, kateri je načeljeval do smrti. Predsednik Kozjanskega učiteljskega društva je bil 15 let. Mnogo zaslug si je pridobil tudi s pospeševanjem vinogradništva. Bil je tudi izborni vzgojitelj in učitelj. Vrlemu tovarišu narodnemu in organizacijskemu delavcu bodi ohranjen časten spomin, preostali nam še sožalje!

— »DEVETO DEŽELO« je prevzelo od tov. Fr. L. Pov. UJU, zato opozarjamo vse uprizaritelje, da ima vse pravice do uprizarjanja edino le Pov. UJU, do katerega se je obračati za dovoljenje.

— Da more višji šolski svet čimpreje nakazati nagrade za nadure na ekskurendnih šolah ekskurendnim učiteljem, nadalje nagrade nestalno nameščenim učiteljicam ženskih ročnih del ter učiteljem na oddelkih za oddaljene, naj pošljejo prizadete učne osebe takoj — ali vsaj do konca decembra t. l. — prijave po vzorcih razglašja višjega šol. sveta z dne 16. januarja 1923, Ur. l. št. 8., z naslednjo razliko: Namesto tamkaj navedenih treh dob naj se navede število ur, ločeno za mesec september 1923 in za čas od 1. oktobra do 31. decembra 1923. Prijave naj se pošljejo po uradni poti. Posebnega razpisa višji šolski svet ne bo razpošiljal.

— Litijsko okrajno učiteljsko društvo. Vse člane-zamudnike, ki dosedaj še niso poravnali letošnje članarine, pozivljamo, da takoj izvrše svojo stanovsko dolžnost, saj »Tovariša« in »Popotnika« prejimate vendar že celo leto! Leto se bliža h koncu in glavni blagajnik zahteva obračun in denar. Izpolnjujmo predvsem svoje organizacijske dolžnosti! O tistih, ki se svojih zavednosti ne zavedajo, moram sklepati, da ne pojmujemo prav, kaj je organizacija! Blagajnik.

— Marija Snežna. Revnih šolarjev tuk. obmejne šole so se spomnile z darili v obliki šolskih potrebščin sledeče tvrdke: Učiteljska tiskarna, Ljubljana; Bonač, Ljubljana; Tiskovna zadruga Ljubljana in Weigl iz Maribora. Šolsko vodstvo izreka v imenu tuk. mladine srčno zahvalo. Posnemajte!

— Opozarjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglasu zadaj z debelimi črkami.

— Učiteljem in učiteljicam petja meščanskih in srednjih šol ter učiteljic. Na željo večine strokovnih tovarišev se vrši za 28. t. m. napovedani sestanek v nedeljo, 23. t. m. ob 3. uri popoldne na moškem drž. učiteljšču (glasbena soba) v Ljubljani. — Emil Adamič.

— Smrtna kosa. Po večmesečnem bolehanju je umrla v Petrovčah 6. t. m. v

74. letu svoje starosti gospa Josipina Božič, drž. gozdarja vdova, mati naše tovarišice Ide Wudlerjeve in tašča tov. nadučitelja Wudlerja. Ob vojni napovedi Italije je bila zbežala pokojnica iz Gorice, prepustivši vse imetje v sovražnikovi rokah, in je odslej bivala pri svoji hčeri. Izguba vsega imetja in smrt ljubega ji sina ob prevratu, je potrla hudo preizkušeno gospo, ostre zime pa so vrhutega podkopale njeno zdravje. Kot skrbna mati in vzorna gospodinja je vzgojila svoje štiri hčerke, ki so se posvetile učiteljskemu stanu, v zavedne Slovenke, enako tudi sina, ki je magistratni uradnik v Celju. Blagi in ljubeznivi gospe bodi zemljica lahka!

— Beograjski univerzalni informacijski biro »Argus« ima poleg informacijskega oddelka, ki popolnoma ustreza sedanjim zahtevam, tudi poseben oddelak za pregled celokupnega jugoslovanskega tiska (časopisov), ki vodi evidenco vseh člankov in notic, ki se nanašajo na posamezne osebe, javne delavce, zavode, časopise, urade itd. Te dopise pošilja v prepisu ali izrežku, vsem osebam, zavodom itd., na katere se dopisi nanašajo, če je dotičnik abonent »Argusa«. Hkrati navaja tudi list in številko, v kateri je bil objavljen dopis. Uredništva, ki pošiljajo »Argusu« po dva izvoda svojega lista, prejema v zameno brezplačno vse objave in dopise, ki se nanašajo na list in so izšli v katerikoli drugem jugoslovanskem listu. Priporočamo tudi z naše strani »Argusovo« podjetje, ker smo se uverili o njega točnosti in veliki koristi, ki jo nudi »Argusov« tisk jugoslovanskemu novinarstvu, javnim delavcem, zavodom, uradom itd.

Agencija »Argus«, Beograd. Poštni predal št. 130.

— Javna zahvala. Vsem cenjenim tovarišem (icam), ki so mi v najbridkejših urah povodom prerane smrti moje nepozabne žene Olge izrazili ustno ali pisмено svoje iskreno sožalje, jo spremili na nje zadnji poti ter tako lajšali moje gorje, izrekam tem potom svojo tovariško zahvalo. Posebno se zahvaljujem tovarišu Rajku Vrečarju v Žalcu in vsemu njegovemu zboru za ganljivi žalostinki ob odprtem grobu blage pokojnice. — V Tepanjah, 16. decembra 1923. — Božidar Gselman.

— Ujedinjenje. Oblastni odbor Orju-Na v Ljubljani je izdal dopisnice s pesnitvijo Alojzija Gradnika »Ujedinjenje«, ki so porabne za širjenje narodnega edinstva. Cena za komad 1 Din, za preprodajalce 25% popusta. Priporočamo za širjenje ob vsaki priliki.

— Žiri. Tukajšnja podružnica »Kola Jugoslov. sester« je v nedeljo, dne 9. t. m. obdarovala 25 najrevnejših šolskih otrok s toplimi zimskimi potrebščinami. Šolsko vodstvo se na tem mestu imenom obdarovane dece podružnici iskreno zahvaljuje.

— kpl. S. I. Gesen: Osnovi pedagogike (uvod in primenjeno filozofijo). Str. 420, vel. 8° (26 × 20), tekst garmondom i pettom. Preveo sam ovo kapitalno delo, jedno od najboljih u svojoj vrsti, u celoj najnovijoj svetskoj literaturi ovoga pravca. Kako se u nas pedagogika razrađuje poglavito u dva pravca: herbartijanskom i eksperimentalnom, to će za jugoslovensku pedagošku literaturu biti od neocene koristi ovo delo, jer se njegove glavne misli razlikuju od oba pomenuta pravca. Ono je značajno ne samo zbog svetstranog procenijavanja opsežnog pedagoškog gradiva, zbog velike upotrebljene moderne literature na svima jezicima, no i zbog originalne interpretacije pedagoških problema. Ono daje potpuno novu svetlost ovoj naučnoj oblasti. Za to profesorima, studentima, učiteljima, pravnicima, moralistima, ekonomistima, političarima, novinarima i oficirima. Molim sve one, koji se interesuju pojavom ovog dela da mi jave dopisnom kartom, koliko bi primeraka mogli rasprodati u svojoj sredini, jer će se ono štampati tek u slučaju, ako bude prijavljen potreban broj. — Mil. R. Majstorović, Mladenovac — Vlaška (beogradski okrug).

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— i IV. okrožnica pokraj poverjeništvu F. S. vsem podružnicam F. S. v Sloveniji. Neposredna bližina Božiča je napravila vprašanje D. leg. zelo važno. Kakor je iz »Glasnika« razvidno, rešuje to zadevo komisija v Zagrebu. U. O. F. S. se je posrečilo šele pred kratkim dobiti dovoljenje za izdajo D. leg., ki izide 10.

decembra. Komad stane za člane 2 Din, a le v predplačilu, sicer 3 Din. P. F. S. naj zato takoj javijo število potrebnih legitimacij in naj znesek pošljejo naprej. Naslednje obvestilo učiteljskim P. F. S. Po nalogu, ki mi ga je dalo učiteljstvo na P. F. S., sem se obrnil na Cent. F. S., ki mi je odgovorilo, da bo zadeva, s katero se peča drž. komisija v Zagrebu, sredi decembra in bržkone ugodno rešena. Poročilo V. O. F. S. pa k temu pristavlja, da ne prevzema odgovornosti za obljubo drž. komisije. Zato opozarjam, da J. Ž. ne bo izdajala znižanih vozovnic na D. leg. ne učiteljem, ne profesorjem, če se bodo izkazali kot nastavniki. To bo ostalo, če do pravega časa ne pride drugačna naredba ministrstva saobračaja. To neprijetno vest sporočam, da ne bo nikogar, ki bi mogel F. S. očitati zapeljevanje, kajti tega doslej niti U. O., niti P. P. ni storilo, ne v svojih člankih (Učit. Tov.), ne v okrožnicah. Obljube F. S. glede vozni olajšav so bile vedno obljube, ki jih F. S. dalo min. saobračaja in za te F. S. ne more odgovarjati. Po sklepu tov. učiteljev na P. F. S. bi radi tega stanja sledil izstop učiteljev iz F. S. V imenu V. O. F. S. izjavljam, da bi bil to za F. S. najžalostnejši udarec. Ne samo da izgubi F. S. toliko in toliko članov, predvsem bi bila porazna zavest, da nas je v naši borbi, v boju za ideje F. S. edinstva, zapustil tisti faktor, na katerega je F. S. ozirajoč se na vzvišeni poklic učiteljstva, največ računal. Nesoglasje, ki bi nastalo v dušah omladine, ujedinjenje v F. S. ob spoznanju, da je učiteljstvo, ki bi moralo črpati požrtvovalni zanos iz svojega idealnega poklica, da je to učiteljstvo naredilo iz sredstva F. S. njegov cilj in prevladilo breme boja na neizkušeno mladino. Nepraktično bi bilo tudi za učitelje same, ako bi morali v samostojni ferijalni organizaciji boriti se za ono, kar se niti F. S. ni posrečilo. Ali ima učiteljstvo v vidiku samo gmočno stran F. S. ali tudi idejno, vsekakor ni nikjer uspeha brez boja. F. S. je storil svojo dolžnost in čaka v zadnjem momentu ugodne rešitve. V vsakem slučaju pa je težko verjeti, da bi učiteljstvo zatajilo samo sebe. Zato se naadam, da bom še v nadalje mogel pošiljati Vam iskreni ferijalni pozdrav Maček Viktor.

— i Vsem tovarišem (icam) belokranjskega učiteljskega društva! Zopet se je začela stara pesem. Rok za plačanje fer. obveznosti je že potekel! Ponovno prosim vse tovariše (ice), ki so se priglasili na zborovanju 6. novembra kot člani naše P. F. S., da takoj pošljejo zahteve in znesek (17 Din). Upam, da je to zadnji apel! — S. M.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl. Dr. Alojzij Res: Dante. Ob šeststoletnici velikega genija. Izdala in založila knjigarna Kleimayr & Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 16 Din.

Ocena knjige je v zadnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

— kpl. Edmondo Rostand, Cyrano de Bergerac. Heroična komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Zupančič. V Ljubljani 1923. Založila Kleinmayr & Bamberg. Cena 65 Din elegantno vezani knjigi.

— kpl. Janez Jalen: »Dom«. Drama v štirih dejanjih. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 22 Din.

— kpl. Prihodnje dni izidejo litografi-rane skladbe k »Božičnim slikam« ter komentar »Božičnega kola«. Naroča se pri ravnateljstvu II. dekliske meščanske šole v Mariboru.

— kpl. Ivan Albreht: Andrej Ternouc. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Relijefna karikatura iz minulosti. Splošna knjižnica št. 10. Ljubljana 1923. Strani 55. Cena broš. 6 Din, vez. 11 Din.

— kpl. Prijateljima mojih kompozicija javljam, da ču najnovije, još neštampane svoje pjesme pod naslovom »Nove Djulabije« objelodaniti. Prvi svezak je doštampan te stoji 20 Dinara, sa poštari-nom 21 Din. Predplatu molim poslati pod naslovom: F. F. Vilhar, Zagreb, Gundulićeva ul. 55. Drugi svezak izadje u januaru 1924.

— kpl. J. Koprivnik: »Pohorje«. Naroča in dobiva se knjiga samo pri podpisnem društvu. Cena izvodu je 15 Din, s poštino pri naprej poslanem denarju 17 Din, po povzetju pa 18.50 Din. Zdravo! Sokolsko društvo v Mariboru.

Ocena knjige je v zadnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

In kaj naj povem o dr. Romihu kot učitelju? Delavec, kakršen je bil on, ne more biti slab v šoli. Kakor zunaj šole, tako tudi v šoli ni poznal utrujenosti. Bil je inicijativen in se je zanimal za vsako malenkost. Učencem je bil resen učitelj in dober tovariš učiteljem. Dober, včasih predober! Sovraštva in mržnje ni poznal. Odkrita beseda mu je bila življenska potreba. Za tovariša bi bil prodal zadnjo srajco. Kot idealist od pete do vrha ni nikoli mnogo govoril o plači, a vedno o delu in novih nalogah.

Ne morem reči, da je dr. Romih prejel mnogo hvaležnosti za svoje delo. A to je usoda vseh, ki živijo narodu v nesebični ljubezni in za njega blagor, in ki ne zbirajo blaga in dobrot edinole sebi, ampak dajejo s polnim srcem in polno roko vse do zadnje misli in zadnjega kosca kruha.

Da je bil dr. Romih tak, mu bodi ob koncu sedemdesetega leta v uteho in plačilo. Vsi pa, ki ga poznamo in ga cenimo, mu želimo, da bi še mnogo let gledal, kako lepo se razvijajo sadovi njegovega dela! D. H.